

ساخت دستوری زبان فارسی

www.ketab.ir

دکتر علی کریمی فیروزجائی دکتر مهدی سبزواری

سرشناسه	کریمی فیروزجایی، علی، ۱۳۵۱ -
عنوان و نام پدید آور	ساخت دستوری زبان فارسی (به انضمام فصلی از زبان شناسی کاربردی) / مولفان علی کریمی فیروزجایی، مهدی سبزواری.
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	دوازده، ۱۲۹ ص.
فروست	دانشگاه پیام نور؛ ۲۴۷۴. گروه زبان و ادبیات فارسی؛ ۱۴۹ / آ
شابک	978 - 964 - 14 - 0521 - 4
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۱۲۷.
موضوع	فارسی - دستور - آموزش برنامه ای
موضوع	Persian language - Grammer - Programmed instruction
موضوع	فارسی - دستور - راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	Persian language-Grammer-Examinations, questions, etc(Higher)
موضوع	زبان شناسی
موضوع	Linguistics
حاشه افزوده	سبزواری، مهدی، ۱۳۵۵ -
شناسه افزوده	دانشگاه پیام نور
حاشه افزوده	Payam Noor University
رده بی کنگره	۱۳۹۷ س۲/۴۷۷/۲۶۹۳ PIR
رده بندی	۰۷/۵۴
شماره کتابشناسی ملی	۵۲۶۸۸۶۷

ساخت دستوری زبان فارسی

(به انضمام فصلی از زبان شناسی کاربردی)

مولفان: دکتر علی کریمی فیروزجایی، دکتر مهدی سبزواری

ویراستار علمی: دکتر یوسف عالی جاسر باد

تهیه و تولید: دفتر تدوین و تولید کتب و منابع آموزشی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و توزیع دانشگاه پیام نور

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نوبت و تاریخ چاپ: چاپ اول مهر ۱۳۹۷

شابک: ۴ - ۵۲۱ - ۱۴ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 14 - 0521 - 4

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید.

(کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و متعلق به دانشگاه پیام نور است. تولید، کپی یا خلاصه برداری، نشر و ترجمه، چاپ، افست، توزیع گسترده، تهیه CD و ... این اثر یا بخشی از آن اعم از متن، طرح پشت و روی جلد و ... بدون اخذ مجوز کتبی از معاونت فناوری و پژوهش دانشگاه خلاف مقررات و تعرض به حقوق مادی و معنوی دانشگاه است. متخلفین وفق قانون حمایت از مولفان و مصنفان و هنرمندان دارای مسئولیت حقوقی و کیفری بوده و تحت پیگرد قرار می گیرند.)

قیمت: ۸۵۰۰۰ ریال

آدرس فروشگاه مرکزی چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور: تهران، خیابان شهید رجایی،
نرسیده به تقاطع آزادگان، جنب ورزشگاه یادآوران. تلفن: ۵۵۵۰۲۱۰۴ - ۵۵۵۰۹۸۳۸

سایت فروش اینترنتی: <http://digibook.pnu.ac.ir>

فهرست مطالب کتاب

نه یازده	پیشگفتار مقدمه
۱	فصل اول: درباره زبان فارسی
۱	هدف کلی
۱	هدف‌های یادگیری
۱	۱-۱ دستور و ساخت زبان فارسی
۵	۱-۲ مروری بر دوره‌های تاریخی زبان فارسی
۸	خلاصه فصل اول
۹	خودآزمایی تشریحی فصل اول
۱۱	فصل دوم: مبانی صرف زبان فارسی
۱۱	هدف کلی
۱۱	هدف‌های یادگیری
۱۱	۲-۱ درباره حوزه صرف
۱۵	۲-۲ ساختمان درونی واژه
۱۸	۲-۳ صرف تصریفی و اشتقاقی
۲۲	۲-۴ زایایی
۲۳	۲-۵ واژه‌های فارسی
۲۵	۲-۶ طبقات واژگان
۳۶	۲-۷ واژه‌سازی
۳۹	خلاصه فصل دوم
۴۰	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل دوم
۴۰	خودآزمایی تشریحی فصل دوم

۴۱	فصل سوم: مبانی نحو زبان فارسی
۴۱	هدف کلی
۴۱	هدف‌های یادگیری
۴۱	۳-۱ تعریف نحو
۴۳	۳-۲ جمله
۴۵	۳-۳ انواع ساخت جملات
۴۸	۳-۴ فراکرد پایه / پیرو
۴۹	۳-۵ بند موصولی (صفتی)
۵۰	۳-۶ همپایگی
۵۱	۳-۷ بررسی ساختمان بند در زبان فارسی
۵۲	۳-۸ راع بند
۵۲	۳-۹ گره
۵۵	۳-۱۰ نقش‌های گ.وه اسمی در جملات فارسی
۵۷	۳-۱۱ ترتیب کلمات در جملات فارسی
۵۹	۳-۱۲ مبتدأ سازه
۶۰	۳-۱۳ اسنادی شدن در فارسی
۶۱	۳-۱۴ افعال کمکی
۶۳	۳-۱۵ ساخت مجهول
۶۴	۳-۱۶ نفی در زبان فارسی
۶۵	۳-۱۷ درباره نشانه را
۶۷	خلاصه فصل سوم
۶۷	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل سوم
۶۸	خودآزمایی تشریحی فصل سوم
۶۹	فصل چهارم: مبانی معنی‌شناسی
۶۹	هدف کلی
۶۹	هدف‌های یادگیری
۶۹	۴-۱ دانش معنایی
۷۰	۴-۲ مفاهیم پایه در معنی‌شناسی
۷۲	۴-۳ معنی و تفکر و واقعیت
۷۶	۴-۴ معنی واژگانی
۷۷	۴-۵ روابط واژگانی
۷۸	۴-۶ روابط منطقی
۷۹	۴-۷ انواع صدق‌ها
۸۲	۴-۸ مفاهیم دستوری
۸۵	۴-۹ نقش‌های معنایی
۸۷	۴-۱۰ کاربردشناسی

۸۸	۴-۱۱ استنتاج
۸۹	خلاصه فصل چهارم
۹۰	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل چهارم
۹۰	خودآزمایی تشریحی فصل چهارم
۹۱	فصل پنجم: زبان‌شناسی کاربردی
۹۱	هدف کلی
۹۱	هدف‌های یادگیری
۹۱	۵-۱ زبان‌شناسی کاربردی و ماهیت آن: تعاریف و مفاهیم
۹۴	۵-۲ تاریخچه
۹۶	۵-۳ حوزه‌های مطالعاتی
۱۰۰	۵-۴ زبان‌شناسی کاربردی و مسائل آموزشی
۱۰۴	۵-۵ مباحث آموزشی فراگیر زبان
۱۰۵	۵-۵-۱ سنجش ارزشیابی
۱۰۷	۵-۵-۲ بافت
۱۰۷	۵-۵-۳ مقاصد خاص
۱۰۸	۵-۶ آموزش زبان و فرهنگ: آموزش زبان بی‌خارجی در ایران
۱۱۵	۵-۷ زبان‌شناسی کاربردی و کاربرد زبان
۱۱۵	۵-۷-۱ نگارش تخصصی
۱۱۶	۵-۷-۲ زبان‌شناسی حقوقی
۱۱۷	۵-۷-۳ ادبیات و سبک‌شناسی
۱۱۸	۵-۷-۴ فرهنگ‌نگاری
۱۱۸	۵-۷-۵ زبان‌های مصنوعی
۱۲۰	۵-۷-۶ زبان‌شناسی بالینی
۱۲۱	۵-۷-۷ زبان‌شناسی کاربردی انتقادی
۱۲۳	خلاصه فصل پنجم
۱۲۳	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل پنجم
۱۲۳	خودآزمایی تشریحی فصل پنجم
۱۲۵	پاسخ‌نامه
۱۲۷	کتابنامه

پیشگفتار

زبان فارسی زبان رسمی ایران و زبان مادری بسیاری از ایرانیان است. همسو با گسترش و تکوین مباحث زبان‌شناسی نظری و توصیفی در دهه‌های اخیر مطالعه و توصیف زبان فارسی نیز همواره در کانون توجه زبان‌شناسان ایرانی و غیرایرانی بوده است. مطالعه و توصیف دستور و ساخت زبان فارسی شامل حوزه‌های مختلف مطالعات زبان‌شناختی نحو، صرف، معنی‌شناسی و کاربردشناسی، آواشناسی و واج‌شناسی است که در این کتاب به همه این حوزه‌ها به‌جز آواشناسی و واج‌شناسی پرداخته خواهد شد. آشنایی با مباحث و مطالعات حوزه‌های زبان‌شناسی برای دانشجویان زبان‌شناسی و زبان و ادبیات فارسی کارآمد و ضروری است. کتاب حاضر برای تدریس در مقطع اخذ زبان فارسی و دستور زبان فارسی برای دانشجویان رشته‌های زبان و ادبیات فارسی و زبان‌شناسی مقطع کارشناسی ارشد مناسب است. مطالب این کتاب در راستای معرفی مبانی دستور توصیفی زبان فارسی در قالب مطالعات زبان‌شناختی است، اما کتاب تنها محدود امکان از رویکرد نظری خاصی پیروی نمی‌کند و تنها اصول و مبانی دستور و ساخت زبان فارسی را معرفی و توصیف می‌کند. هرچند کتاب در بخش صرف به ضرورت اشاراتی کلی به‌نگرش ساخت‌گرایی و دستور زایشی خواهد داشت. در این کتاب تلاش شده است تا مباحث دستور و ساخت زبان فارسی به‌زبانی ساده و روشن بیان شوند تا زمینه آشنایی هرچه بیشتر دانشجویان با این مباحث فراهم شود و گامی برای آشنایی بیشتر با مطالعات حوزه‌ای زبان در زبان‌شناسی باشد. در عین حال، کتاب در بعضی قسمت‌ها با تکیه بر مفاهیم دستور سنتی به‌سمت توصیف بیشتر این مفاهیم می‌رود. کتاب حاضر مشتمل بر

چهار فصل به انضمام فصلی از زبان‌شناسی کاربردی است. فصل اول به معرفی مختصر پیشینه زبان فارسی می‌پردازد. در فصل دوم مبانی صرف یا ساخت‌واژه زبان فارسی ارائه می‌شود. در فصل سوم مبانی کلی نحو در زبان فارسی طرح و بررسی می‌شود. فصل چهارم به‌طور خلاصه به مبانی معنی‌شناسی می‌پردازد و فصل پنجم برای آشنایی با زبان‌شناسی کاربردی و مباحث آموزش زبان است. با وجود ایرادات احتمالی در هر کتابی و از جمله کتاب حاضر، امید است بخشی از کاستی‌های منابع موجود برطرف شود و دانشجویان محترم بتوانند از آن بهره لازم و کافی را ببرند و در آینده شاهد آثار خوبی در زمینه زبان‌شناسی و دستور زبان فارسی باشیم.